

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Схвалено

Вченою радою УНУС

(протокол № 2 від 03.10.2019)

із змінами та доповненнями

(протокол № 5 від 07.04.2023)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор УНУС

Олена НЕПОЧАТЕНКО

07 квітня 2023 року

Введено в дію наказом ректора

Від 07.04.2023 № 01-16/5/од

ПОЛОЖЕННЯ

ПРО ПОРЯДОК РОЗРОБКИ, ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТА ПЕРІОДИЧНОГО
ПЕРЕГЛЯДУ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ В УМАНСЬКОМУ
НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ САДІВНИЦТВА

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення «Про порядок розробки, затвердження та періодичного перегляду освітньої програми в Уманському національному університеті садівництва» (далі - Положення) підготовлено відповідно до вимог Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII (стаття 44. Акредитація освітньої програми) та Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII.

1.2. Положення ґрунтується на засадах постанови Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності», наказу МОН від 11.07.2019 р. №977 «Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти». У тексті використано інформацію з відкритих електронних ресурсів – сайтів (включаючи нормативну базу) вітчизняних закладів вищої освіти, національних та міжнародних установ і асоціацій тощо.

1.3. Основні терміни Положення та їх визначення:

1) акредитація освітньої програми - оцінювання освітньої програми та/або освітньої діяльності закладу вищої освіти за цією програмою на предмет:

- відповідності стандарту вищої освіти;
- спроможності виконати вимоги стандарту та досягти заявлених у програмі результатів навчання;
- досягнення заявлених у програмі результатів навчання;

2) здобувачі вищої освіти - особи, які навчаються у закладі вищої освіти на певному рівні вищої освіти з метою здобуття відповідного ступеня вищої освіти і кваліфікації;

3) кваліфікація - офіційний результат оцінювання і визнання, який отримано, коли уповноважена установа встановила, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) відповідно до стандартів вищої освіти, що засвідчується відповідним документом про вищу освіту;

4) компетентність - здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей;

5) освітня (освітньо-професійна, освітньо-наукова, наукова чи освітньо-творча) програма – це єдиний комплекс освітніх компонентів (навчальних дисциплін, індивідуальних завдань, практик, контрольних заходів тощо), спрямованих на досягнення передбачених такою програмою результатів навчання, що дає право на отримання визначеної освітньої або освітньої та професійної (професійних) кваліфікації (кваліфікацій);

6) результати навчання - знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів;

7) спеціальність - гармонізована з Міжнародною стандартною класифікацією освіти предметна область освіти і науки, яка об'єднує споріднені освітні програми, що передбачають спільні вимоги до компетентностей і результатів навчання випускників;

8) якість освітньої діяльності - відповідність умов провадження освітньої діяльності та результатів навчання вимогам законодавства та стандартам вищої освіти, професійним та/або міжнародним стандартам (за наявності), а також потребам заінтересованих сторін і суспільства, що забезпечується шляхом здійснення процедур внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості.

2. ВИДИ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ТА ЇХ ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

2.1. В рамках однієї спеціальності Університетом можуть реалізуватися декілька освітніх програм (далі – ОП).

Навчання за ОП проводиться за очною, заочною, дистанційною та дуальною

формами. При організації різних форм навчання структура, обсяг, зміст і результати ОП за певним рівнем вищої освіти не повинні відрізнятися між собою.

Прийняття або зміна стандарту освітньої діяльності є підставою для розроблення нової ОП або перегляду існуючої.

Кожна ОП має гаранта освітньої програми, який на може бути одночасно гарантом іншої ОП.

2.2. Структура ОП. До структури освітньої програми входять (додаток 1):

- склад проектної групи та гарант;
- профіль освітньої програми;
- перелік освітніх компонентів;
- структурно-логічна схема вивчення освітніх компонентів;
- форми атестації здобувачів вищої освіти;
- вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти;
- матриця відповідності програмних компетентностей освітнім компонентам ОП;
- матриця забезпечення програмних результатів навчання відповідним компонентам ОП.

2.3. Характеристика складових ОП. Профіль ОП визначає її характерні риси, місце в освітньому просторі, співвідношення з тематикою наукових досліджень (за потреби). Він розробляється для полегшення розуміння ОП зацікавленими сторонами: абітурієнтами, здобувачами вищої освіти, роботодавцями, дослідниками, викладачами, випускниками закладів вищої освіти, професіоналами, керівниками закладів вищої освіти, агенціям забезпечення якості, органам ліцензування й акредитації тощо.

Дані профілю ОП є частиною інформаційного пакету Університету, на основі якого формується додаток до диплома європейського зразка.

Перелік освітніх компонентів (у тому числі перелік навчальних дисциплін)

відображає розподіл ОП на окремі освітні компоненти та логічну послідовність їх вивчення.

Перелік включає назви навчальних дисциплін (обов'язкові та вибіркові), практик, курсових (за наявності як окремої ОК) і кваліфікаційних робіт та їх обсяг у кредитах ЄКТС з розподілом за навчальними семестрами.

2.4. Матриці відповідності. Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам ОП є відображення структурно-логічних зв'язків між змістом ОП (переліком навчальних дисциплін) і запланованими програмними компетентностями.

Матриця забезпечення програмних результатів навчання відповідним компонентами ОП є відображенням структурно-логічних зв'язків між змістом ОП і запланованими програмними результатами.

2.5. Графік освітнього процесу та навчальний план.

Університет на підставі освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми за кожною спеціальністю розробляє графік освітнього процесу (додаток 2 та навчальний план (додаток 3), який визначає перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах ЄКТС, послідовність вивчення дисциплін, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, форми поточного і підсумкового контролю.

Порядок вибору вибіркових дисциплін студентом регламентується Положенням про вибіркові дисципліни в Уманському національному університеті садівництва.

3. ОБСЯГИ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ТА ТРИВАЛІСТЬ НАВЧАННЯ

3.1. Здобуття вищої освіти на кожному рівні передбачає успішне виконання особою відповідної освітньої (освітньо-професійної чи освітньо-наукової) або наукової програми, що є підставою для присудження відповідного ступеня вищої освіти, а саме:

- молодший бакалавр;

- бакалавр;
- магістр;
- доктор філософії.

3.2. Обсяг освітньої програми підготовки складає:

- молодшого бакалавра на основі повної загальної середньої освіти – 120 кредитів ЄКТС (для здобуття освітнього ступеня молодшого бакалавра на основі фахової передвищої освіти заклад вищої освіти має право визнати та перезарахувати кредити ЄКТС, максимальний обсяг яких визначається стандартом вищої освіти);

- бакалавра на основі повної загальної середньої освіти - 240 кредитів ЄКТС (для здобуття освітнього ступеня бакалавра на основі освітнього ступеня молодшого бакалавра або на основі фахової передвищої освіти заклад вищої освіти має право визнати та перезарахувати кредити ЄКТС, максимальний обсяг яких визначається стандартом вищої освіти);

- магістра за освітньо-професійною програмою підготовки - 90 кредитів ЄКТС;

- магістра за освітньо-науковою програмою підготовки - 120 кредитів ЄКТС (дослідницька компонента - не менше 30 %);

- доктора філософії – 30-60 кредитів ЄКТС.

3.3. Тривалість навчання за освітніми програмами підготовки складає (як правило):

- молодших бакалаврів – 1 рік і 10 місяців;

- бакалаврів: за денною формою навчання - 3 роки 10 місяців, за скороченою програмою - 2 роки 10 місяців та 1 рік і 10 місяців;

- магістрів:

за освітньо-професійною програмою – 1 рік 4 місяці, за освітньо-науковою програмою – 2 роки;

- докторів філософії – 4 роки.

3.4. Обсяг одного кредиту ЄКТС становить 30 годин, навантаження

одного навчального року (як правило) – 60 кредитів ЄКТС.

4. ПОРЯДОК РОЗРОБЛЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

4.1. Розроблення освітньої програми. Нова ОП розробляється на основі стандартів освітньої діяльності та стандартів вищої освіти з урахуванням вимог професійних стандартів у відповідній професійній області (за наявності останніх).

Розроблення нової ОП містить такі етапи:

- формування проектної групи та призначення гаранта освітньої програми (I етап);
- розробка освітньої програми та навчального плану (II етап);
- затвердження освітньої програми (III етап).

4.2. I етап. Формування проектної групи та призначення гаранта освітньої програми. Нова ОП розробляється за ініціативою керівництва Університету, факультету чи ініціативної групи з числа НПП.

Розробці нової ОП передують порівняльний аналіз її ініціаторів аналогічних спрямувань, що діють в провідних зарубіжних і вітчизняних ЗВО – їх тривалості, переліку навчальних дисциплін, рівня викладання та ін.

Розроблення, моніторинг та перегляд кожної ОП здійснюється проектними групами.

Проектні групи формуються окремо за кожною ОП на період її розроблення, моніторингу, перегляду, проведення процедур зовнішнього оцінювання (ліцензування, акредитація), самооцінювання або інших необхідних процедур.

Склад проектної групи ОП затверджується протоколом кафедри (якщо ОП буде реалізовуватися на одній кафедрі) або протоколом мікафедрального засідання (якщо ОП буде реалізовуватися кількома кафедрами). На цьому ж засіданні затверджується гарант ОП.

З метою забезпечення участі в розробці, моніторингу та перегляду ОП зацікавлених сторін слід включати до складу проектної групи їх представників

(роботодавців, здобувачів вищої освіти, професіоналів та інших стейкхолдерів) або залучати до діяльності проектної групи в інших формах.

Очолює проектну групу її керівник – гарант освітньої програми.

Проектні групи виконують такі завдання:

- обирають вид ОП;
- встановлюють актуальність ОП;
- формують профіль програми;
- визначають форми навчання та організації освітнього процесу;
- визначають освітні компоненти;
- розробляють навчальний план та інші нормативні документи, що організаційно супроводжують процес підготовки здобувачів вищої освіти за відповідною ОП з врахуванням рекомендацій;
- здійснюють аналіз відповідності ОП Ліцензійним умовам;
- узагальнюють пропозиції та формують рекомендації з вдосконалення існуючої ОП;
- беруть участь у моніторингу ОП (узагальнюють пропозиції та рекомендації, здійснюють само обстеження та само оцінювання) та періодичному перегляду ОП.

За запитом проектної групи відповідні служби Університету зобов'язані надати у визначений гарантом ОП строк відомості, необхідні для розроблення ОП.

4.3. II етап. Розробка освітньої програми та навчального плану.

Проектна група проводить аналіз актуальності ОП та оцінювання достатності наявних ресурсів. Аналіз актуальності ОП полягає у встановленні суспільної потреби в ОП, її потенціалі шляхом консультацій із зацікавленими сторонами (здобувачами вищої освіти, випускниками Університету, роботодавцями, науковою спільнотою, професіоналами тощо), з'ясуванні виконання основних умов її запровадження.

Проектна група проводить аналіз ринку освітніх послуг і можливості

позиціонування на ньому ОП, аналіз ринку праці, на який орієнтована нова ОП, можливостей майбутнього працевлаштування для потенційних випускників.

роєктна група, виходячи з прогнозованої структури ОП, з врахуванням Ліцензійних умов, за результатами консультацій з профільними службами Університету здійснює попередню загальну оцінку достатності наявних ресурсів (кадрових, фінансових, організаційних тощо) для її реалізації та потреби залучення зовнішніх ресурсів.

Визначається профілю ОП. Профіль програми складається проектною групою як короткий документ, створений для представлення в усталеній формі загальної інформації про ОП.

Визначення профілю полягає: у визначенні мети ОП (до двох речень); цілей ОП (які повинні відповідати місії і стратегії Університету); загальних та фахових програмних компетентностей, які повинні бути досягнуті в результаті навчання; кінцевих (програмних) результатів навчання з урахуванням: а) положень Національної рамки кваліфікацій; б) вимог стандартів вищої освіти та встановлення необхідного обсягу ОП у кредитах ЄКТС; в) вимог професійних стандартів; г) позицій та потреб стейкхолдерів; д) тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм.

При формулюванні програмних компетентностей та результатів навчання слід забезпечити активну роль представників ринку праці в процесі формування компетентнісного опису моделі майбутнього фахівця.

Програмні компетентності (описані за видами: інтегральні, загальні, спеціальні) визначають специфіку ОП. Компетентності випускника відображають погляд роботодавця (замовника) на освітню та професійну підготовку потенційного працівника.

Основою для формулювання програмних компетентностей ОП є перелік компетентностей стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю. Цей перелік може бути доповнений декількома (не більше 2-3) компетентностями, що визначаються специфікою потреб регіонального або секторального ринку

праці (цільовий запит роботодавців).

Програмні результати навчання – узгоджений набір тверджень, які зазначають, що здобувач вищої освіти має знати, розуміти та бути здатним виконувати після успішного завершення навчання за ОП.

Перелік програмних результатів навчання має корелюватися з визначеним переліком загальних і спеціальних (фахових, предметних) компетентностей.

Для окремих ОП, особливо у випадку регульованих професій, поділ компетентностей на види не застосовується. Тоді це слід відзначити в описі ОП.

Кореляція результатів навчання програмним компетентностям перевіряється за допомогою матриці відповідності програмних компетентностей програмним результатам навчання за ОП.

Проектна група визначає зміст ОП та розробляє навчальний план.

На підставі програмних компетентностей та програмних результатів навчання проектна група:

- визначає загальний бюджет часу – обсяг кредитів ЄКТС, необхідних для досягнення зазначених результатів, який необхідно розподілити;
- здійснює структурування результатів навчання (модулів—або навчальних дисциплін, інших складових навчального курсу, практик, дослідницьких проектів, лабораторних робіт та інших відповідних навчальних заходів) та розподіляє кредити ЄКТС, необхідні для досягнення зазначених результатів.

Визначення кількості кредитів ЄКТС для освітнього компонента здійснюється шляхом оцінки навантаження, необхідного для досягнення результатів навчання.

Мінімальна кількість кредитів ЄКТС для освітнього компоненту складає 3 кредити ЄКТС. Проектним групам слід запобігати надмірній фрагментації освітніх компонентів.

Визначення компетентностей та формулювання результатів навчання для (освітнього компонента). Виходячи з програмних компетентностей та

програмних результатів навчання, проектна група має сформулювати результати навчання, які повинні бути досягнуті в межах кожного модуля (освітнього компонента).

Визначення підходів до викладання, навчання та оцінювання. Проектна група має погодити спосіб найкращого розвитку та оцінювання компетентностей і досягнення бажаних результатів навчання, а також передбачити різноманітні підходи до навчання, викладання та оцінювання.

Перевірка охоплення ключових загальних та предметно-спеціалізованих компетентностей. Проектна група має перевірити розвиток ключових загальних і спеціальних компетентностей, а також перевірити, чи всі програмні ключові загальні та спеціальні компетентності охоплюються одиницями освітньої програми.

Проектні групи мають провести тест щодо узгодження результатів навчання та програмних компетентностей:

- узгодження програмних результатів навчання з Національною рамкою кваліфікацій;
- узгодження програмних результатів навчання зі стандартами вищої освіти;
- узгодження результатів вивчення (навчальної дисципліни) з програмними результатами навчання (Матриця забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідними компонентами освітньої програми);
- узгодження програмних компетентностей компонентам освітньої програми (Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам освітньої програми);
- узгодження методів викладання з відповідними результатами навчання для досягнення бажаних результатів навчання;
- узгодження методів оцінювання відповідно з програмними результатами навчання.

Обрання освітніх технологій та розроблення навчального плану. Внесення проектною групою узгоджених результатів навчання до освітньої програми та

відповідних навчальних дисциплін – до навчальних планів підготовки фахівців є обов'язковим. Відповідно до профілю освітньої програми та переліку її освітніх компонентів проектна група розробляє навчальний план ОП.

При цьому слід враховувати, що обсяг аудиторної роботи здобувачів вищої освіти встановлюється в межах від 1/3 до 2/3 обсягу 1 кредиту ЄКТС, решта обсягу призначається для їх самостійної роботи (для заочної, дистанційної та дуальної форми навчання обсяги аудиторної роботи можуть бути змінені).

Розроблення програм навчальних дисциплін. Програми навчальних дисциплін за завданнями проектних груп розробляються на кафедрах факультетів згідно з вимогами розроблених освітніх програм.

Освітня програма повинна передбачати набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills) за рахунок включення відповідних освітніх компонентів.

Програма навчальної дисципліни розробляється на термін дії навчального плану. Зміст освітніх компонентів повинен переглядатися та корегуватися щороку враховуючи наукові досягнення та сучасну практику у відповідній галузі.

Форми та методи навчання і викладання на ОП повинні сприяти досягненню програмних результатів навчання.

За якість освітньої програми відповідальність несуть проектна група, а також НПП, які її реалізують. З метою контролю за якістю освітніх програм та їх вдосконалення можуть проводитися різні процедури оцінювання та визнання якості ОП: зовнішні, внутрішні й непрямі.

Основними процедурами зовнішнього оцінювання та визнання якості ОП є:

- акредитація освітніх програм;
- міжнародна експертиза освітніх програм – процедура оцінювання якості ОП визнаними і авторитетними міжнародними експертами в тій науково-освітній галузі, в якій реалізується така ОП.

Для всіх ОП рекомендується регулярно проводити оцінку підготовки фахівців і затребуваних компетентностей (результатів навчання) з точки зору

роботодавців, а також затребуваних результатів навчання з точки зору випускників. Процедурою такої оцінки є опитування роботодавців та випускників (анкетування, інтерв'ювання, соціологічне дослідження тощо).

Основними процедурами внутрішньої оцінки якості ОП є само обстеження освітньої програми, яке може проводитися як в рамках процедур зовнішнього оцінювання якості (акредитації будь-якого виду, міжнародної експертизи), так і з ініціативи гаранта ОП з метою планових процедур контролю якості.

Внесення в ОП змін, що відносяться до компетенції Вченої ради Університету, затверджується на засіданні Вченої ради Університету на підставі рекомендацій, наданих гарантом освітньої програми.

4.4. III етап. Відкриття та затвердження ОП. Всі нові ОП мають пройти єдиний порядок відкриття та затвердження, що містить їх послідовний розгляд такими підрозділами:

- вченою радою факультету, позитивне рішення якої є підставою для розгляду ОП науково-методичною радою Університету;
- науково-методичною радою Університету, яка оцінює відповідність нової ОП всім вимогам, що пред'являються до освітніх програм Університету. Висновок про ухвалення ОП науково-методичною радою є рекомендаційним для Вченої ради Університету;
- вченою радою Університету.

Перелік документів, необхідних для відкриття та затвердження освітньої програми, що подаються на засідання науково-методичної ради Університету:

- проект освітньої програми (додаток 1);
- навчальний план (додаток 3);
- протокол засідання вченої ради факультету.

За результатами розгляду освітньої програми Вчена рада Університету може прийняти рішення про її відкриття та затвердження, направлення на доопрацювання або про відмову у відкритті та затвердженні.

Освітня програма може бути внесена до Правил прийому і на навчання за нею може бути оголошено набір здобувачів вищої освіти лише за умови

затвердження ОП.

Якщо на освітню програму не здійснено набір здобувачів вищої освіти у зв'язку з її недостатньою затребуваністю, то проектна група може в подальшому:

- відмовитися від її реалізації;
- провести удосконалення ОП з метою підвищення її конкурентоспроможності та привабливості на ринку освітніх послуг, надати матеріали удосконалення Вченій раді Університету.

5. ПОРЯДОК РЕАЛІЗАЦІЇ, МОНІТОРИНГУ, ПЕРІОДИЧНОГО ПЕРЕГЛЯДУ ТА ЗАКРИТТЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

5.1. Порядок реалізації освітньої програми. Порядок реалізації освітньої програми визначається Положенням про організацію освітнього процесу Університету. Для планування освітнього процесу на кожний навчальний рік деканатом факультету разом із кафедрою (ми) складається робочий навчальний план за кожною ОП. У робочому навчальному плані обумовлюються щорічні особливості організації освітнього процесу для кожної ОП.

5.2. Управління освітньою програмою. Управління освітньою програмою здійснюється на адміністративному та академічному рівнях.

Адміністративне управління ОП здійснює деканат факультету, на якому вона реалізується. У разі, якщо ОП реалізується більш ніж одним факультетом, адміністративне управління закріплюється за одним з них.

До функцій адміністративного управління ОП відносяться:

- організація та управління матеріально-технічним і інфраструктурним забезпеченням;
- інформаційне та навчально-методичне забезпечення в частині надання доступу до інформаційних, бібліотечних та інших загальних ресурсів факультету;
- профорієнтаційна робота з потенційними вступниками;

- взаємодія з випускниками, роботодавцями, професіоналами тощо;
- рекомендації щодо складу екзаменаційних комісій;
- координація забезпечення якості освітньої програми, що реалізується на факультеті;

- організація проведення самообстеження освітньої програми.

Академічне управління освітньою програмою здійснює гарант ОП.

Завданнями академічного управління ОП є:

1) здійснення контролю за якістю роботи НПП, які забезпечують реалізацію ОП;

2) аналіз і впровадження кращого досвіду світової та вітчизняної вищої освіти у зміст і технологію реалізації ОП;

3) взаємодія з структурними підрозділами Університету з питань проектної, дослідницької роботи, практики здобувачів вищої освіти;

4) взаємодія з роботодавцями та випускниками для уточнення вимог до компетентностей випускника і оцінки обраних технологій реалізації ОП і якості підготовки фахівців;

5) підготовка освітньої програми до процедур оцінки якості (включаючи акредитацію, сертифікацію, експертизу).

5.3. Моніторинг освітньої програми. Моніторинг освітньої програми здійснюється з метою визначення, чи є призначення кредитів, означені результати навчання та розраховане навчальне навантаження досяжними, реалістичними та адекватними. Моніторинг здійснюється, як правило, проектною групою. До здійснення моніторингу можуть долучатися експерти: НПП, професіонали-практики, здобувачі вищої освіти. Суттєвим елементом для перевірки та перегляду призначення кредитів є зворотний зв'язок із зацікавленими сторонами. Проектна група має інформувати здобувачів вищої освіти і НПП про мету моніторингу та спосіб його здійснення, щоб забезпечити точність та високий відсоток наданих відповідей.

Моніторинг може проводитися у різний спосіб – анкетування, опитування, інтерв'ювання (у тому числі здобувачів вищої освіти та випускників з метою

аналізу їх власного досвіду), моніторинг досягнутих результатів, оцінювання ОП на відповідність критеріям забезпечення якості освітніх програм тощо. Мають бути використані також дані про час завершення та результати оцінювання програм та їх компонентів.

5.4. Основні критерії забезпечення якості освітніх програм. Вимоги до освітньої програми та результатів навчання:

- реалізується відповідно до плану розвитку та Статуту Університету;
- сприяє виконанню місії та досягнення цілей Університету;
- враховує потреби ринку праці та цільової групи (вступники, батьки, роботодавці);
- орієнтована на конкретну професію;
- назва узгоджується із змістом;
- методи і форми навчання, у т.ч. обсяги самостійної роботи здобувачів вищої освіти та виробничої практики, сприяють досягненню цілей освітньої програми;
- цілі і результати навчання за освітньою програмою мають бути сформульовані таким чином, щоб слугувати основою для оцінювання знань і навичок випускників, які навчалися за цією програмою;
- цілі і результати навчання за освітньою програмою мають бути адекватними і порівнюваними з результатами навчання відповідного рівня вищої освіти;
- цілі і результати навчання за освітньою програмою мають відповідати вимогам і тенденціям законодавства, що регулює відповідну професійну сферу;
- при існуванні професійного стандарту, цілі та результати навчання мають враховувати необхідність набуття та застосування знань і навичок, зазначених у стандарті;
- практична підготовка (практики), що необхідна для досягнення результатів навчання, має забезпечувати набуття і застосування здобувачами вищої освіти ефективних методів роботи;

- організація проведення практик має бути чітко регламентована, вимоги для її успішного завершення визначені;

- здобувачам вищої освіти має бути надана інструкція щодо проходження практик та відповідне керівництво у робочому середовищі.

5.5. Розвиток освітньої програми та вимоги до НПП, які її реалізують.

Вимоги до розвитку освітньої програми та НПП, які її реалізують:

- розвиток є безперервним процесом;

- до розвитку залучені здобувачі вищої освіти і роботодавці;

- НПП, які реалізують освітню програму, ознайомлені з її цілями та своєї ролі у їх досягненні;

- система зворотного зв'язку (за участю здобувачів вищої освіти, випускників, роботодавців, викладачів) є ефективною, а її результати прикладними;

- кваліфікація НПП, які реалізують освітню програму, відповідає вимогам, встановленим законодавством;

- НПП, які реалізують освітню програму, мають відповідний рівень викладацької компетентності;

- НПП, які реалізують освітню програму, беруть участь у наукових дослідженнях і розробках;

- система розвитку персоналу є ефективною: НПП, які реалізують освітню програму, мають можливості для самовдосконалення та саморозвитку, проводяться регулярні інтерв'ю (анкетування) та/або застосовуються інші методи розвитку персоналу;

- запрошені НПП (у тому числі із закордонних закладів вищої освіти) залучені до викладання у межах освітніх програм;

- НПП, які реалізують освітню програму, регулярно використовують у подальшому свої знання та навички поза Університетом та беруть участь у конференціях;

- вимоги для вступу на навчання здобувачів вищої освіти базуються на

якостях, необхідних для досягнення результатів навчання;

- система консультування здобувачів вищої освіти (щодо навчання, кар'єри тощо) є ефективною;
- оцінка результатів навчання включає в себе зворотний зв'язок здобувачів вищої освіти, який підтримує їх розвиток;
- здобувачі вищої освіти беруть участь у програмах міжнародної мобільності;
- здобувачі вищої освіти залучені у процес прийняття рішень на різних інституційних рівнях;

Навчальне середовище Університету:

- включає всі приміщення, що необхідні для проведення навчання (аудиторії, тренінгові аудиторії, лабораторії, кімнати для самостійної роботи та відпочинку здобувачів вищої освіти тощо);
- має достатній потенціал, враховуючи кількісний склад здобувачів вищої освіти;
- обладнано відповідно до сучасних вимог (відео- проектори, Інтернет тощо).

5.6. Перегляд освітніх програм. Перегляд освітніх програм з метою їх удосконалення здійснюється у формі оновлення.

Підставою для оновлення ОП можуть бути:

- ініціатива і пропозиції гаранта освітньої програми або НПП, які її реалізують або інших стейкхолдерів;
- результати оцінювання якості;
- об'єктивні зміни інфраструктурного, кадрового характеру і/або інших ресурсних умов реалізації освітньої програми.

Оновлення відображаються у відповідних структурних елементах ОП (навчальному плані, матрицях, робочих програмах навчальних дисциплін, програмах практик і т.п.).

Навчальні плани підлягають моніторингу та періодичному перегляду

відповідно до змін в ОП.

Всі оновлені ОП мають пройти єдиний порядок затвердження та містить їх послідовний розгляд такими підрозділами:

- кафедрою (спільним засіданням кафедр), позитивне рішення якої (яких) є підставою для передачі матеріалів декану факультету (у протоколі кафедри повинно бути вказано, що саме оновлено в ОП);

- вченою радою факультету, позитивне рішення якої є підставою для розгляду ОП науково-методичною радою Університету (у протоколі факультету повинно вказуватися, що саме було оновлено в ОП);

- науково-методичною радою Університету, яка оцінює відповідність оновленої ОП всім вимогам, що пред'являються до освітніх програм Університету. Висновок про ухвалення ОП науково-методичною радою є рекомендаційним для Вченої ради Університету;

- Вченою радою Університету.

Перелік документів, необхідних для затвердження оновленої освітньої програми, що подаються на засідання науково-методичної ради Університету:

- проект оновленої освітньої програми (додаток 1);
- навчальний план (додаток 3);
- протокол засідання вченої ради факультету.

За результатами розгляду освітньої програми вчена рада Університету може прийняти рішення про її затвердження або направлення на доопрацювання.

5.7. Закриття ОП. Освітня програма може бути закрита та вилучена з переліку ОП, що реалізуються в Університеті, за таких умов:

- за ініціативи гаранта ОП або завідувача кафедри (кафедр), де вона реалізується;

- з ініціативи факультету, при їх відмові від реалізації ОП;

- з ініціативи Університету (за поданням приймальної комісії), у разі відсутності набору здобувачів вищої освіти на навчання за ОП протягом 2

років;

- у разі переформатування ОП. У цьому випадку об'єднана або роз'єднана освітня програма розробляється і проходить затвердження як нова, а за тими освітніми програмами, що реалізувалися до переформатування, припиняється набір здобувачів вищої освіти на навчання. Після завершення навчання здобувачів вищої освіти на останньому курсі (році) освітня програма вилучається з переліку ОП, що реалізуються в Університеті;

- з ініціативи Університету, якщо в результаті будь-якої з процедур зовнішньої або внутрішньої оцінки якості освітньої програми отримано висновки про її низьку якість.

Рішення про закриття освітньої програми та вилучення з переліку ОП, що реалізуються в Університеті, приймає вчена рада Університету.

6. КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН-ГРАФІК РОЗРОБКИ, ЗАТВЕРДЖЕННЯ, МОНІТОРИНГУ ТА ПЕРІОДИЧНОГО ПЕРЕГЛЯДУ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ

1. До 15 жовтня затверджуються склади проектних (робочих) груп та гаранті освітніх програм, які розробляються вперше та тих, які реалізуються в Університеті (за потреби).

2. Проектні групи з 15 жовтня до 1 грудня розробляють або оновлюють освітні програми (з врахуванням рекомендацій усіх зацікавлених стейкхолдерів та на основі звітів щодо як самооцінки освітніх програм так і зовнішніх оцінок).

3. З 1 грудня до 1 січня усі проекти освітніх програм оприлюднюються на офіційному сайті Університету.

4. З 1 січня до 1 лютого проектні групи здійснюють доопрацювання освітніх програм з врахуванням отриманих пропозицій, зауважень та рекомендацій.

5. З 1 лютого до 1 червня освітні програми повинні пройти усі процедури затвердження.

6. Усі затвержені освітні програми оприлюднюються на офіційному сайті

університету до початку прийому здобувачів у поточному календарному році.

7. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Відомості про освітні програми розміщуються на сайті Університету в розділі «Студенту».

Відповідальними за формування і зберігання паперових версій портфоліо ОП є її гарант.

Відповідальними за повноту й своєчасність розміщення інформації про освітню програму на сайті Університету є гарант освітньої програми.

Розробник

Михайло МАЛЬОВАНІЙ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА (ОСВІТНЬО-НАУКОВА) ПРОГРАМА

«назва ОПП»

*Початкового/першого/другого/третього (короткий
цикл/бакалаврський/магістерський/освітньо-науковий) рівня вищої освіти*

за спеціальністю шифр «Назва спеціальності»

галузі знань шифр «Назва галузі знань»

Кваліфікація: *молодший бакалавр/бакалавр/магістр/доктор філософії з _____*

ЗАТВЕРДЖЕНО ВЧЕНОЮ РАДОЮ

Голова Вченої ради

_____/ О. О. Непочатенко/
(протокол №__ від «__» ____ 20__ р.)

Освітня програма вводиться в дію з __. __. 20__ р.

Ректор _____ / О.О. Непочатенко/
(наказ № _____ від «__» _____ 20__ р.)

Умань 20__ р.

ПЕРЕДМОВА (ПРЕАМБУЛА)

..... (ДО 300 СЛІВ)

Освітньо-професійна (освітньо-наукова) програма спеціальності шифр «Назва спеціальності» розроблена робочою (проектною) групою у складі:

№ п/п	ПІБ	Посада	Науковий ступінь, вчене звання
НПП			
1.	(гарант)		
2.			
3.			
Залучені стейхолдери			
№ п/п	ПІБ	До якої групи стейхолдерів належить (здобувач вищої освіти, випускник, роботодавець тощо)	Науковий ступінь, вчене звання (за наявності)

Програма погоджена: на засіданні кафедри *назва кафедри* (протокол №__ від __.__.20__ р.); Вченою радою *назва факультету* (протокол №__ від __.__.20__ р.), схвалена Науково-методичною радою (протокол №__ від __.__.20__ р.)

Рецензії-відгуки зовнішніх стейкхолдерів (за наявності):

- 1.
- 2.
- 3.

1. Профіль освітньої програми зі спеціальності
шифр «Назва спеціальності»

1 – Загальна інформація	
Повна назва вищого навчального закладу та структурного підрозділу	Уманський національний університет садівництва <i>Назва факультету</i> <i>Назва кафедри</i>
Ступінь вищої освіти та назва кваліфікації мовою оригіналу	<i>Молодший бакалавр/Бакалавр/Магістр/Доктор філософії</i> Кваліфікація: <i>молодший бакалавр / бакалавр / магістр / доктор філософії з</i>
Офіційна назва освітньої програми	<i>Назва ОП українською</i> <i>Назва ОП англійською (відповідно до офіційної)</i>
Тип диплому та обсяг освітньої програми	<i>Тип диплому – одиничний, подвійний, спільний. Обсяг вказується в кредитах ЄКТС та роках.</i> Приклад: Диплом бакалавра, одиничний, 240 кредитів ЄКТС, термін навчання 3 роки 10 місяців
Наявність акредитації	Подається інформація про акредитацію ОП, у т.ч. іноземну чи міжнародну. Вказується: - назва організації, яка надала акредитацію даній програмі; - країна, де ця організація розташована; - період акредитації Приклад: <i>Акредитовано 03.07.2017 р. за рівнем бакалавр. Протокол №126 (Наказ МОН України від 05.07.2017 р. № 139-л). Термін дії сертифіката – до 01.07.2022 р.</i>
Цикл/рівень	Приклад: <i>FQ-EHEA – перший цикл, QF-LLL – 6 рівень, НРК України – 6 рівень</i>
Передумови	Вимоги щодо попередньої освіти. За необхідності вказується, що обмежує перехід на дану ОП. Приклад: <i>Повна загальна середня освіта</i> <i>Диплом молодшого спеціаліста / молодшого фахового бакалавра</i> <i>Диплом молодшого бакалавра</i>
Мова(и) викладання	
Термін дії освітньої програми	Вказується термін дії освітньої програми до її наступного планового оновлення. Цей термін не може перевищувати періоду акредитації.
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми	http://ects.udau.edu.ua/
2 – Мета та цілі освітньої програми	
Чітке та коротке формулювання (в одному - двох реченнях). Цілі програми мають узгоджуватися з місією та стратегією ЗВО, повинні визначати особливості (унікальність) ОП	

3 – Характеристика освітньої програми	
Предметна область (галузь знань, спеціальність, спеціалізація)	<p>Зауваження: Якщо ОП є мульти- чи міждисциплінарною, то вказується – перелік її основних компонент, а також орієнтовний обсяг кожної компоненти у % від загального обсягу ОП.</p> <p><i>Приклад:</i> 24 Сфера обслуговування 241 Готельно-ресторанна справа</p>
Орієнтація освітньої програми	<p>Освітньо-професійна (для молодшого бакалавра, бакалавра, магістра); Освітньо-наукова (магістра, доктора філософії)</p> <p>Відповідно до МСКО освітньо-професійна та освітньо-наукова програма може мати академічну або прикладну орієнтацію. Доцільно коротко охарактеризувати наукову орієнтацію та професійні (спеціалізаційні) акценти</p> <p><i>Приклад:</i> Освітня програма орієнтується на сучасні наукові дослідження в галузі готельно-ресторанного господарства; інноваційні технології готельної і ресторанної продукції; організацію діяльності закладів готельно-ресторанного господарства різних типів; забезпечення належного рівня якості продукції та послуг у закладах готельно-ресторанного господарства.</p>
Основний фокус освітньої програми та спеціалізації	<p>Загальна/спеціальна освіта в галузі/предметній області/ спеціальності</p> <p>Ключові слова</p> <p><i>Приклад:</i> Загальна освіта в предметній області. Спеціальна. Формування та розвиток професійної компетентності для здійснення діяльності у галузі готельно-ресторанної справи з урахуванням сучасних вимог.</p>
Особливості програми	<p>Наприклад: обов'язковий семестр міжнародної мобільності; реалізується англійською мовою; вимагає спеціальної практики тощо. Також можуть вказуватися узгодженість даної ОП із програмами інших країн, експериментальний характер ОП та інші особливості, які надає Закон України “Про вищу освіту” в контексті академічної автономії</p>
4 – Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
Придатність до працевлаштування	<p>Коротко вказуються види економічної діяльності, професійні назви робіт (за ДКП) Можливості професійної сертифікації</p> <p><i>Приклад:</i> 2482.2 Фахівець із готельної справи; 2482.2 Фахівець із ресторанної справи; 3414 Фахівець із організації дозвілля; 3414 Фахівець із спеціалізованого обслуговування; 3414 Організатор туристичної і готельної діяльності.</p>
Подальше навчання	<p>Вказуються можливості для продовження навчання на вищому рівні.</p> <p><i>Приклад:</i> Можливість навчання за програмою другого рівня вищої освіти в галузях, що узгоджується з отриманим дипломом бакалавра, або суміжною: магістерські (освітньо-наукові /освітньо-професійні) програми вищої освіти.</p>

5 – Викладання та оцінювання	
Викладання та навчання	<p>Коротко (до 3-х рядків) описуються основні підходи, методи та технології, які використовуються в даній програмі. Наприклад: студентсько-центроване навчання, самонавчання, проблемноорієнтоване навчання, навчання через лабораторну практику тощо.</p> <p><i>Приклад:</i> <i>Студентоцентроване, проблемно-орієнтоване навчання, ініціативне самонавчання. Лекційні заняття мають інтерактивний науково-пізнавальний характер. Практичні заняття проводяться в малих групах: поширеними є кейс-метод, ситуаційні завдання, ділові ігри, підготовка презентацій з використання сучасних професійних програмних засобів. Навчально-методичне забезпечення і консультування самостійної роботи здійснюється через університетське модульне середовище освітнього процесу Moodle.</i></p>
Оцінювання	<p>Описуються форми поточного та підсумкового контролю по освітніх компонентах та ОП у цілому.</p> <p><i>Приклад:</i> <i>Поточне опитування, модульний тестовий контроль, презентація проектно-дослідних робіт, есе, звіти з практики, курсові роботи, контрольні роботи, розв'язування задач, виконання творчих завдань. Підсумковий контроль екзамен/залік (за сумою накопичених протягом вивчення дисципліни балів).</i> <i>Підсумкова атестація – комплексний кваліфікаційний екзамен.</i></p>
6 – Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	<p>Формулюється шляхом конкретизації інтегральної компетентності відповідного стандарту вищої освіти в контексті особливостей даної освітньої програми.</p> <p><i>Приклад:</i> <i>Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у процесі навчання та у господарській діяльності суб'єктів готельного і ресторанного бізнесу, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</i></p>
Загальні компетентності (ЗК)	<p>Компетентності, визначені стандартом. Можуть доповнюватися ЗВО з врахуванням специфіки ОП (не більше 1-2)</p>
Фахові компетентності спеціальності (ФК)	<p>Компетентності, визначені стандартом. Можуть доповнюватися ЗВО з врахуванням специфіки ОП (не більше 2-3). Повинні враховувати вимоги професійних стандартів, а за їх відсутності вимоги Довідника кваліфікаційних характеристик професій (ДКХП)</p>
7 – Програмні результати навчання	
<p>Виділяються:</p> <ul style="list-style-type: none"> - програмні результати навчання, визначені стандартом вищої освіти спеціальності (стандарт визначає нормативний зміст підготовки – 15–20 узагальнених результатів навчання, які корелюються з програмними компетентностями) та, за наявності, професійним стандартом; - програмні результати навчання, визначені ЗВО (як правило, не більше 5). Програмні результати навчання формулюються в активній формі із урахуванням різних рівнів складності у когнітивній сфері (таксономія Блума), а також у афективній та психомоторній сферах. 	
8 – Ресурсне забезпечення реалізації програми	
Кадрове забезпечення	<p>Вказуються специфічні характеристики кадрового забезпечення, включаючи можливу участь закордонних фахівців.</p> <p><i>Приклад:</i></p>

	<i>Процес навчання забезпечують провідні фахівці кафедр університету.</i>
Матеріально-технічне забезпечення	Вказуються специфічні характеристики матеріально-технічного забезпечення <i>Приклад:</i> – навчальні корпуси; – гуртожитки; – тематичні кабінети; – спеціалізовані лабораторії; – комп'ютерні класи; – пункти харчування; – точки бездротового доступу до мережі Інтернет; – мультимедійне обладнання; – спортивний зал, спортивні майданчики.
Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	Вказуються специфічні характеристики інформаційного та навчально-методичного забезпечення <i>Приклад:</i> – офіційний сайт Уманського НУС: http://www.udau.edu.ua/ua/index.html ; – точки бездротового доступу до мережі Інтернет; – необмежений доступ до мережі Інтернет; – наукова бібліотека, читальні зали; тощо
9 – Академічна мобільність	
Національна кредитна мобільність	Вказуються, наприклад, укладені угоди про академічну мобільність, про подвійне дипломування тощо <i>Приклад:</i> 1. Угоди щодо обміну результатами наукових досліджень і розробок з Вінницьким фінансово-економічним університетом, Вінницьким інститутом конструювання одягу і підприємництва, Черкаським національним університетом ім. Б. Хмельницького
Міжнародна кредитна мобільність	Вказуються, наприклад, укладені угоди про міжнародну академічну мобільність (Еразмус+ К1), про подвійне дипломування, про тривалі міжнародні проекти, які передбачають включене навчання студентів тощо <i>Приклад:</i> 1. Державна вища професійна школа, м. Плоцьк (Польща). 2. Господарська академія ім. Д.А. Ценова, м. Свіштов (Болгарія). 3. Природничий університет у м. Вроцлаві (Польща). 4. Академія імені Якуба з Парадижа в Гожуві Великопольському (Польща) 5. Німецько-українська магістерська програма у галузі логістики (GUMLog), Університет м. Бремен (Німеччина).
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	Умови та особливості ОП в контексті навчання іноземних громадян.

2. Перелік компонент освітньо-професійної/наукової програми та їх логічна послідовність

2.1 Перелік компонент ОП

Код н/д	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові проекти (роботи), практика, кваліфікаційні роботи)	Кількість кредитів	Форма підсумкового контролю
1	2	3	4
Обов'язкові компоненти ОП			
1. Цикл загальної підготовки (поділ на цикли за потреби)			
1.1. Соціально-гуманітарна підготовка			
OK1	Історія України	3,0	Екзамен
OK2	Історія української культури	3,0	Залік
OK3	Економічна теорія	9,0	Екзамен
OK.....		
Всього			
1.2. Фундаментальна, природничо-наукова та загально-економічна підготовка			
OK.....	Вища математика	6,0	Екзамен
OK10	Інформаційні системи і технології	6,0	Екзамен
OK.....		
Всього			
2. Цикл професійної та практичної підготовки			
OK.....	Безпека життєдіяльності та охорона праці	3,0	Залік
OK18	Економіка підприємства	4,0	Екзамен
OK19	Виробнича практика	6,0	Залік
OK.....	3,0	Залік
A	Підсумкова атестація	9,0	
Всього			
Загальний обсяг обов'язкових компонент:			
Вибіркові компоненти ОП			
ВК1.1	1.1. Професійно-орієнтовані дисципліни (поділ на цикли за потреби)		
ВК1	Дисципліна 1	4,0	Залік
ВК2	Дисципліна 2	4,0	Залік
ВК.....	Дисципліна	4,0	Залік
Всього			
ВК1.2	1.2. Інші вибіркові дисципліни		
ВК.....	Дисципліна 1	3,0	Залік
ВК8	Дисципліна 2	3,0	Залік
ВК.....	Дисципліна	3,0	Залік
Всього			
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ			

* здобувачі здійснюють свій вибір відповідно до Положення «Про вибіркові дисципліни в Уманському національному університеті садівництва»;

** вибір здійснюється з каталогу елективних дисциплін в електронному кабінеті здобувача.

2.2. Структурно-логічна схема ОП

Короткий опис логічної послідовності вивчення компонент освітньої програми. Рекомендується представляти у вигляді графіка.

3. Форма атестації здобувачів вищої освіти

подається інформація про види (форми) підсумкової атестації та документи, які отримує випускник на основі її успішного проходження.

Приклад:

Атестація випускників освітньої програми спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа» проводиться у формі атестаційного комплексного кваліфікаційного екзамену з дисциплін фахової підготовки та завершується видачею документу встановленого зразка про присудження йому ступеня бакалавра із присвоєнням кваліфікації: Бакалавр з готельно-ресторанної справи.

Атестація здобувачів вищої освіти – це встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти.

Атестація здобувачів вищої освіти здійснюється Екзаменаційною комісією після завершення навчання на освітньому ступені «бакалавр» з метою комплексної перевірки й оцінки теоретичної та практичної фахової підготовки студентів-випускників. Екзаменаційна комісія створюється щороку у складі голови та членів комісії. Екзаменаційна комісія працює у строки, визначені графіком навчального процесу на поточний навчальний рік, що розробляється на основі навчальних планів, затверджується ректором університету.

Рішення екзаменаційної комісії про оцінку результатів атестації, присудження освітнього ступеня, а також про видачу здобувачам вищої освіти дипломів (дипломів з відзнакою) про закінчення вищого навчального закладу приймається на закритому засіданні екзаменаційної комісії відкритим голосуванням звичайною більшістю голосів членів екзаменаційної комісії, які брали участь в її засіданні.

Атестація здійснюється відкрито і публічно.

5. Матриця забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідними компонентами освітньої програми

Приклад:

	OK1	OK2	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
РН1	+	+	+		+		+		+							+			+		+	+		+			+		
РН2													+		+		+	+	+		+	+	+	+			+	+	+
РН...			+			+			+							+		+					+				+		+
...											+		+	+					+		+	+	+	+	+	+	+	+	+
...			+		+				+							+	+	+			+	+	+	+	+	+	+	+	+
...													+	+							+	+	+	+	+	+	+	+	+
...			+						+		+		+	+							+	+	+	+	+	+	+	+	+
...					+	+			+							+	+				+	+	+	+	+	+	+	+	+
...	+	+	+		+	+	+		+									+		+	+		+	+			+		+
...																+					+	+					+		+
...			+		+	+	+		+									+	+					+	+				+
...													+			+	+	+	+								+		+

